

Zarządzenie nr 8 /2024
Dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
z dnia 5 lutego 2024 r.
w sprawie wytycznych konserwatorskich dotyczących organizacji
wystaw czasowych MIIWŚ oraz użyczeń zewnętrznych

§ 1

Ustalam dla Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku zasady dotyczące opieki konserwatorskiej przy organizowaniu wystaw czasowych oraz użyczeń obiektów do innych instytucji, ujęte w załączniku nr 1 oraz nr 2 do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Zalecenia dotyczą wszystkich działów i osób biorących udział w organizowaniu wystaw czasowych oraz przemieszczaniu obiektów zabytkowych.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Załącznik:

1. Wytyczne konserwatorskie dotyczące organizacji wystaw czasowych w MIIWŚ
2. Wykaz materiałów bezpiecznych i niebezpiecznych dla obiektów zabytkowych

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
Grzegorz Berenda
dr hab. Grzegorz Berenda

Załącznik nr 1 do zarządzenia
nr

8/2024

Dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w
Gdańsku

dnia.....5 lutego.....2024.....^z

Wytyczne konserwatorskie dotyczące organizacji wystaw czasowych (za
wyjątkiem wystaw posterowych) w Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku .

1. Lista obiektów (także wstępna, niezamknięta) przeznaczonych na wystawę czasową, czy to ze zbiorów własnych czy wypożyczanych z innych instytucji, powinna zostać przekazana do Działu Konserwacji MIIWŚ po powstaniu scenariusza wystawy.
2. Obiekty ze zbiorów własnych MIIWŚ powinny zostać przekazane do przeglądu konserwatorskiego bez zbędnej zwłoki. Dział Konserwacji dokonuje oceny stanu zachowania w celu określenia czasu i zakresu niezbędnych czynności przygotowujących obiekty do ekspozycji. Odpowiednio wcześniej dokonana ocena służy również określeniu maksymalnego czasu eksponowania obiektu, zastąpieniu go kopią lub w uzasadnionych sytuacjach niedopuszczeniu obiektu do ekspozycji.
3. Obiekty użyczane z innych instytucji będą przeanalizowane przez Dział Konserwacji w terminie 7 dni od przekazania opinii konserwatorskiej pod kątem możliwości spełnienia wymogów stawianych przez Użyczających. Przyjmowaniu obiektów z innych instytucji lub od osób prywatnych na wystawy czasowe musi towarzyszyć opinia konserwatorska Użyczającego (opis stanu zachowania wraz z aktualnymi zdjęciami). Dział Konserwacji sprawdza stan zachowania obiektu i porównuje z opinią strony Użyczającej.
4. Facility Report poszczególne Działy wypełniają w zakresie swoich kompetencji.
5. Jeżeli Użyczający nie zapewnia opinii konserwatorskiej powinna ona powstać w MIIWŚ. Opinia konserwatorska, czy to sporządzona przez użyczającego, czy przez MIIWŚ, jest dokumentem poświadczającym aktualny stan zachowania obiektu i jest podstawą do rozstrzygania ewentualnych sporów. Opinia powinna zostać sporządzona najpóźniej w dniu przekazania obiektów do MIIWŚ.

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
Rev
dr hab. Grzegorz Berendt

6. Do czasu umieszczenia na wystawie obiekty użyczane powinny być przechowywane w wydzielonym pomieszczeniu (proponuje się pomieszczenie na poziomie -3/115). Jest to konieczne ze względu na bezpieczeństwo mikrobiologiczne oraz konieczność aklimatyzacji do przewidywanych warunków ekspozycyjnych. W szczególnych wypadkach, po konsultacji międzydziałowej (Działy: Konserwacji, Wystaw, Zabezpieczenia, Zbiorów), przewiduje się możliwość umieszczenie obiektów w innym pomieszczeniu.
7. Kurator wystawy czasowej przekazuje Działowi Konserwacji kopie umów z instytucji użyczających obiekty w celu określenia warunków dotyczących odpowiedniego transportu (własnym samochodem lub firmą transportową), wskazania odpowiednich opakowań, nadzoru konserwatorskiego.
8. Projekt aranżacyjny wystawy powinien uwzględniać wymogi konserwatorskie dotyczące warunków środowiskowych eksponowania wszystkich obiektów.
Projektant i Wykonawca prac oświadczają pisemnie, że zapoznali się z wymaganiami konserwatorskimi w zakresie stosowanych materiałów. Załącznik nr 2 zawiera listę materiałów dopuszczalnych i niedopuszczalnych w kontakcie z obiektami zabytkowymi. Jeżeli wykonawca przewiduje użycie materiałów innych niż dopuszczone musi dostarczyć „ODDY TEST”, przeprowadzony przez uprawnione laboratorium.
9. W przestrzeni wystawienniczej należy uwzględnić sprzęty do monitorowania i utrzymania stabilnych warunków środowiskowych (termohigrometry, nawilżacze, osuszacze).

Warunki:

Temperatura T(°C)

W sezonie grzewczym: 18-21 °C ($\pm 2^{\circ}\text{C}$)

Konieczne jest uruchomienie ogrzewania, gdy $T \leq 16^{\circ}\text{C}$

Poza sezonem grzewczym: 18-25 °C ($\pm 2^{\circ}\text{C}$)

Konieczne jest uruchomienie chłodzenia, gdy $T \geq 25^{\circ}\text{C}$

Wilgotność względna powietrza RH (%)

W sezonie grzewczym: 35-55% RH (fluktuacja dobową do 5%)

Poza sezonem grzewczym: 40-60% RH (fluktuacja dobową do 5%)

Powyższe wartości (T i RH) dotyczą większości rodzajów obiektów. W przypadku obiektów wrażliwych indywidualne normy będą każdorazowo ustalane przez konserwatora.

Wahania temperatury i wilgotności należy minimalizować. Fluktuacja dobową nie powinna przekraczać $T \pm 2^{\circ}\text{C}$ i $\text{RH} \pm 5\%$.

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Ber
dr hab. Grzegorz Berendt

W przypadku obiektów bardzo wrażliwych (np. metalowych przedmiotów pochodzących z wykopalisk archeologicznych), należy dążyć do zapewnienia dodatkowej ochrony poprzez użycie np. kaset z żelazem krzemionkowym.

Oświetlenie Lux

Obiekty zabytkowe nie mogą być narażone na bezpośrednie oświetlenie promieniami słonecznymi.

Obiekty powinny być oświetlane przy pomocy źródeł światła nie emitujących UV lub z filtrem blokującym promieniowanie UV. Oświetlenie nie może powodować wzrostu temperatury w przestrzeni ekspozycyjnej gablot. Zaleca się oświetlenie LED-owe.

- a) obiekty mało wrażliwe (m.in. metal, kamień, szkło)
Natężenie światła: 300-500 lux
Czas ekspozycji: bez ograniczeń
- b) obiekty średnio wrażliwe (m.in. obrazy olejne, tempera, laka, kość)
Natężenie światła: 150-300 lux
Czas ekspozycji: 3000 h/rok
Dawka maksymalna naświetlenia: 900 000 lux*h/rok (luxogodzin/rok)
- c) obiekty bardzo wrażliwe (m.in. papier, pergamin, tkanina, skóra, akwarele, fotografie)
Natężenie światła: ≤ 50 lux
Czas ekspozycji: 1000 h/rok
Dawka maksymalna naświetlenia: 50 000 lux*h/rok
- d) Obiekty wyjątkowo wrażliwe (wytypowane przez konserwatora)
Dawka maksymalna naświetlenia: 12 000 lux*h/rok

Przy zwiększonym natężeniu światła ponad normę czas ekspozycji musi być proporcjonalnie skrócony.

Maksymalna dawka oświetlenia dla wszystkich obiektów jest ustalana z konserwatorem.

Odpowiednie natężenie światła będzie ustawiane podczas montażu wystawy przed umieszczeniem obiektów w przestrzeni ekspozycyjnej. Po ostatecznym rozmieszczeniu obiektów może nastąpić końcowa korekta oświetlenia.

Ustawianie oświetlenia będzie odbywać się pod kontrolą pracownika Działu Konserwacji i Działu Wystaw.

10. W przypadku wystawy czasowej trwającej dłużej niż trzy miesiące niezbędne jest wykonanie kopii obiektów wrażliwych na działanie światła (papierowych, tekstylnych itp.). Za wykonanie kopii odpowiedzialny jest Dział Wystaw MIIWŚ wspierany merytorycznie przez Dział Konserwacji MIIWŚ.

11. Malowanie ścian przestrzeni wystawienniczej powinno odbyć się odpowiednio wcześniej (optymalnie: minimum 2 tyg. wcześniej) przed

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Ber
dr hab. Grzegorz Berendt

wprowadzeniem w przestrzeń obiektów zabytkowych. Termin zakończenia malowania będzie każdorazowo uzgadniany z Działem Konserwacji.

12. Harmonogram przygotowania przestrzeni wystawienniczej oraz montażu/demontażu wystawy powinien być omówiony z Działem Konserwacji MIIWŚ. Wszystkie czynności wykonywane przy zabytkach związane z odpakowywaniem obiektów, montażem ich na wystawie, wyjmowaniem z gablot i pakowaniem po zakończeniu wystawy czasowej powinny odbywać się pod nadzorem konserwatorów i po konsultacjach z nimi.
13. Wszystkie osoby wykonujące czynności bezpośrednio przy obiektach zabytkowych bezwzględnie muszą używać odpowiednich rękawiczek ochronnych (nitrylowych, bawełnianych itp).

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

dr hab. Grzegorz Berendt

Załącznik nr 2 do zarządzenia
nr

8/2024

Dyrektora Muzeum II Wojny Światowej w
Gdańsku

z
dnia... 5. lutego 2024 r.

Wykaz materiałów i substancji uznanych za bezpieczne dla zbiorów muzealnych

Kleje i taśmy klejące:

- wybrane kleje akrylowe (np.: Acryloid F-10, B-72 i B-82, Rhoplex AC-33 i AC 234)
- przeźroczyste taśmy klejące akrylowe na nośnikach poliestrowych (Scotch Brand Tape #415 firmy 3M)
- akrylowy klej kontaktowy
- niektóre dwuskładnikowe kleje epoksydowe (np.: Epo Tek 301-2, Hxtal NYL-1)
- niektóre emulsje pochodne polioctanu winylu (PVA) np.: Beva 371
- kleje glutynowe (zwierzęce)
- klej ze skrobi ryżowej, pszenicznej
- metyloceluloza

Pianki:

- Polietylenowe (PE) np.: Ethafoam®, PolyPlank®, Polyfoam®
- sieciowane polietyleny (PEX) np.: Plastazote®, Volara®
- spieniony i sprasowany polistyren (styropian)
- kopolimer etylenu i octanu winylu (pianka EVA, np.: Wabo®Evazote, Volara®)
- polipropylen np.: Microfoam®
- silikonowe

Różne:

- szkło
- ceramika

Uszczelki z neutralnego silikonu

- uszczelki gumowe (nie zawierające siarki jako środka wulkanizującego)
- metale nie generujące korozji galwanicznej (inne mogą być zagrożeniem dla zbiorów metalowych)
- pisak bezkwasowy z niezmywalnym atramentem, np.: Pigma Pens®

Farby, lakiery, bejce

Niska emisja lotnych związków organicznych, średni poziom bariery:

- emulsje akrylowe
- farba paroizolacyjna butadienowo-styrenowa
- akrylowo-uretanowe (w pełni polimeryzowany uretan)

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
Baw
dr hab. Grzegorz Berendi

- winylowo-akrylowe lub akrylowe modyfikowane
- epoksydowe lub uretanowe (dwuskładnikowe)

Wysoka emisja lotnych związków organicznych:

- farby proszkowe dla metali i stopów

Niski poziom bariery:

- szelak (niebielony)
- barwniki rozpuszczalne w alkoholu lub wodzie

Płyty z tworzywa sztucznego lub z pianki

- płyty z tworzyw sztucznych o strukturze plastra miodu (np.: Coroplast®, Cor-X®, Hi-Core®, PolyFlute®, Kortek®)
- płyta polistyrenowa o papierowych frontach (np.: Art.-Cor®, Fome-Cor®)
- płyta styrenowa powlekana styrenem (Art.-Cor®)
- płyta polietylenowa z aluminiowymi okładzinami (np. Dibond®)

Tworzywa sztuczne

- Polietylen (PE)
- Polipropylen (PP)
- Politereaftalan etylu (poliester) (PET)
- Polistyren (PS)
- Modyfikowany polistyren: Kopolimer akrylonitrylowo- butadienowo- styrenowy (Polimer ABS)
- Polistyren wysokoudarowy (HIPS)
- Poliwęglan (np.: Makrolon®)
- Politetrafluoroetylen (POTFE) (Teflon®)
- Politeraftalan etylu (PET) (np.: Mylar®)
- Akryl (np.: Acrylite®SDP, Pleksi)

Polimery zalecane

- Termopolimer akrylonitrylowo-butadienowo- styrenowy (ABS)
- Nierozpuszczalne poliamidy (Nylon™)
- Poliwęglan (PC)
- Polietylen (PE)
- Politeraftalan etylenu (Poliester) (PET)
- Polimetakrylan metylu (szkło akrylowe) (PMMA)
- Polipropylen (PP)
- Polistyren (PS)
- Politetrafluoroetylen (Teflon™)

Polimery dopuszczalne w szczególnych przypadkach

- Octan celulozy (niektóre zawierają ftalany i uwalniają kwas octowy)
- Polichlorek winylidienu (PVDC) (stabilny polimer zawierający wysoko nieprzepuszczalną błonę)
- Poliuretan estrowy (stabilniejszy spośród dwóch rodzajów poliuretanów ale przebarwia zbiory muzealne gdy wchodzi w bezpośredni kontakt z nimi)
- Silikon (silikon stosowany do uszczelniania nie powinien wchodzić w bezpośredni kontakt ze zbiorami. Należy wybrać uszczelniacz o odczynie neutralnym, a nawet alkalicznym)

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

dr hab. Grzegorz Berendt

Tworzywa

Najlepsza bariera : Aluminiowa folia (np.: Marvelseal®, Marvelguard®)

Dobre bariery:

- Politeraftalan etylenu (PET) (np.: Mylar®)
- Polietylen (PE)
- Akryl (Acrylite®SDP, Pleksi)
- Poliwęglan (np.: Aircap®, Astro-bubble®, Bubblepack®, PolyCap)
- Politetrafluoroetylen (PTFE) (np.: Teflon™)
- Silikon

Tkaniny

- Poliester: tkany, wykonany w technologii spunbond
- Nylon: tkany i wykonany w technologii spunbond
- Akryl
- Łączniki na rzep (Velcro®)
- Muślin niebielony
- Bawełna
- Len
- Polyester - tkane i filcowane - mieszanka poliestru i bawełny
- Jedwab
- Konopia
- Włókno wiskozowe
- Tworzywo sztuczne PMMA (szkło akrylowe)
- Filc akrylowy nie zabarwiający
- Tkaniny poliestrowe (Reemay, Decron, Polartec, Terylene, Gore-Tex)

Przewody i rurki

- Nylon (poliamid) monofilamentowy (np.: żyłka wędkarska)
- Poliester monofilamentowy (np.: żyłka wędkarska)
- Polietylenowy drut powlekany tworzywem
- rury polietylenowe lub silikonowe
- Politetrafluoroetylen (PTFE) (np.: Teflon)
- Szklane rurki

Drewno

- drewno zabytkowe (nie wystarczy stare albo sezonowane)

Papiery i tektury

- bezkwasowa bibuła
- papier o jakości archiwalnej (np.: papier Permalife)
- bezkwasowa tektura do passe- partout
- bezkwasowa tektura falista
- bezkwasowa tektura aktowa (np.: Perma/Dur)
- bezkwasowa płyta papierowa o strukturze plastra miodu
- tektura muzealna

WYKAZ MATERIAŁÓW I SUBSTANCJI UZNAWANYCH ZA SZKODLIWE DLA ZBIORÓW MUZEALNYCH

Kleje i taśmy klejące

- większość epoksydów

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku
[Signature]
dr hab. Grzegorz Berendt

- Polisiarczki
- większość polioctanów winylu (PVA) w postaci stałej i emulsyjnej
- Nitroceluloza
- cementy naturalne i syntetyczne (większość klejów kontaktowych)

Różne

- Nitroceluloza
- Piasek, ziemia i kamyki (kontakt z solą, solami, mikrobiologiczne zagrożenie)
- Kwaśny silikon klejący i uszczelniający

Farby, lakiery i bejce

Wysoka emisja lotnych związków organicznych

- farby na bazie oleju
- farby alkidowe
- lakiery poliuretanowe modyfikowane olejami
- epoksydowe i uretanowe (jednokomponentowe)
- farby chlorokauczukowe
- Polichlorek winylu (PVC) (do metali i stopów)

Płyty z tworzywa sztucznego lub pianki

- laminowana pianka polistyrenowa obustronnie nasączona żywicą mocznikowo-formaldehydową (Gatorfoam®)
- pianka poliuretanowa
- pianka z polichlorku winylu (PVC) (np.: Sintra®)
- produkty zawierające związki chloru
- chlorokauczuki
- gumy zawierające siarkę jako środek wulkanizujący

Polimery

- wulkanizowana guma (zawiera siarkę)
- Nitroceluloza
- Octan celulozy

Tekstylia

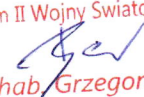
- wełna (m.in. powoduje matowienie eksponatów wykonanych ze srebra)
- tkaniny z podwyższoną ognioodpornością (zawierają m.in. disodufosforan)
- tekstylia trwale sprasowane (obecność żywicy mocznikowo-formaldehydowej)
- wykładzina/dywan (kumuluje kurz i sprzyja rozwojowi insektów, bakterii, grzybów)
- wykładzina na gumowej podkładce

Przewody i rurki

- przewody z polichlorkuwinyłu (PVC) (np.: Tygon®)
- gumowe węże zawierające siarkowe środki wulkanizujące
- polichloropren (kautczuk chloroprenowy) (np.: Neoprene®)

Drewno

- świeżo ścięte
- niesezonowane
- sęcate

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

dr hab. Grzegorz Berendt

- niektóre o kwaśnych właściwościach (dębina, iglaste)

Płyty drewnopochodne

- sklejka wnątrzarska
- płyta wiórowa
- płyta OSB
- płyta paździerzowa
- Płyty MDF (jak Masonite)
- Płyty HDF nasyczone olejem (jak tempered Masonite)
- Płyta pilśniowa

Ograniczniki

- gumowe

Papiery i tektury

- papier gazetowy
- papier typu Kraft (siarczanowy)
- tektura
- papier pergaminowy satynowany
- papier pakowy

Opracowane na podstawie:

1. http://www.niso.org/apps/group_public/download.php/6482/ [dostęp:20.09.2016]
2. [http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/Konserwacja ABC tekst-2a.pdf](http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/Konserwacja_ABC_tekst-2a.pdf) [dostęp:20.09.2016]
3. <https://formacaompr.files.wordpress.com/2010/02/guidelines-for-selecting-materials.pdf> [dostęp:20.09.2016]
4. <http://unesdoc.unesco.org/images/0004/000468/046862eo.pdf> [dostęp:20.09.2016]
5. „Zasady eksponowania obiektów archiwalnych: wytyczne International Council on Archives”, red. A. Lipińska, Biblioteka Narodowa, W-wa 2008
6. [http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/ ABC organizacji wystaw.pdf](http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/ABC_organizacji_wystaw.pdf) [dostęp:20.09.2016]
7. [http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/zasady-postepowania-z-obiektami-zabytkowymi-na podlozu-papierowym](http://nimoz.pl/upload/wydawnictwa/zasady-postepowania-z-obiektami-zabytkowymi-na-podlozu-papierowym) [dostęp:20.09.2016]

DYREKTOR
Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Rev
dr hab. Grzegorz Berendt